

ANY II.

Barcelona 5 de Juny de 1892.

NÚM. 23.

RESPOSTA

À LA

"CARTA DE D. FELIPE BERTRAN DE AMAT AL SR. D. N. VERDAGUER CALLIS,
VINDICANDO AL INSTITUTO AGRÍCOLA CATALÁN DE SAN ISIDRO."

Honorable senyor:

A son temps me vingueren á mans los dos exemplars que V. tingué la bondat d' enviar-me la de séva á dalt citada *Carta*.

La resposta, mon senyor, ve un xich tardana; mes, perdonem, que abans d' atrevirme á donarla, m' era necessari veure lo que d' aquella y del assumpto que la havia motivada opinavan los mestres, y, ademés, judicar, per fets práctichs, del efecte que havia ella produhit entre 'ls elements del Institut Agrícola.

Lo que, en vista de la *Carta* de vosté, ha escrit sobre l' Institut lo respectable D. Joan Mañé, y l' resultat de la votació haguda en la sessió celebrada á l' Institut lo dia 28 del prop passat mes de Maig, han duyt major serena á mon judici y m' han destrabat las mans esporugidas.

Ara, tenint per bon respalldor la autoritat d' un eminent periodista, y per base un fet succehit á dins de l' Institut, ab posterioritat á la publicació de la séva *Carta*, puch prescindir de la meva humilitat y llançarme confiadament á escatir ab una persona de la respectabilitat y dels mérits de vosté, un assumpto que vosté coneix molt millor, pero que no l' interessa mes que á est servidor seu.

Cal, no obstant, que abans de parlar de las cosas de l' Institut, me sia permés manifestarli mon agrahiment per l' honra que m' ha dispensada ab la endreça de la seva *Carta* y pel tracte bondadós qne en tota ella s' ha servit donarme. Axó sol es llarch escreix del treball y de la bona intenció que posí en mon articlet; mes encara he trobat altres motius de satisfacció en la que tinch ara per bona obra de convertirme en censor del *Instituto* com, no se si ab ben exticta propietat, m' anomena 'l senyor Mañé.

Lo meu articlet posá la ploma en las mans de vosté, brollant, del felís casori de sa elevada inteligencia y de son amor á la repetida associació, un document notabilíssim que será sempre mes una bella página de la historia del Institut; y la *Carta* de vosté, espargida, suposo, ab profusió, haurá produhit, puix hi es acreedora, magnífichs resultats, poguent ja contar entre ells, y com lo principal, l' aludit article del Sr. Mañé, que du tot lo poder del prestigi de son autor á la bona causa que vosté pledeja.

Encara més, en la *Carta* de V. hi resplandeix de tal manera 'l seu amor al Institut, s' hi manifesta tal conexeció dels camins per hont ell lograria digna existencia y s' hi veu tan gran voluntat de condubirli que es ella la demostració mes concloent de la falta de seny que hi hagué en las darreras eleccions

de President de la casa, y l' mes coent dels afronts per aquella *considerable majoria* que en aquella diada desoí la veu del interès del Institut.

Ja veu, donchs, mon senyor, si n' hi tinch de motius de satisfacció!

Un sol pesar me li doná una punteta d' amargor. Diré mes be, una sola cosa faltava á la seva *Carta* porque fos completa la meva alegria: que hagués sigut escrita en nostra llengua amadíssima, llengua que es la de vosté y la meva, y la dels agricultors catalans á qui pot interessar nostra correspondencia. Axó, senyor Bertran, no ho prenga per censura, sols preten ésser un plany que ve á vosté demanantli que 'l perdone, si no 'l troba ben-vingut. Y aném á nostre assumpto, que ja n' es hora tantmateix.

Fentme un bell favor, diu V. que apela á mí mateix de lo que jo vaig escriure aproposit del Institut Agrícola, esperant que jo, en mérits de las galants explicacions que V. dona, rectificaré mon judici.

Crégam, senyor Bertran, ma ploma de periodista es entre totas la mes humil, mes per las baxas passions es de ferro y vincladissa com un jonch per las exigencias de la honradesa; may s' ha trobat, y may s' hi trobará ajudant Deu, duptosa entre la veu de la soberbia y la del dever; mes que ma reputació, estimo la meva conciencia.

Ab aquesta disposició d' esperit vaig llegir, tot assaborintne las hermosuras, la narració que fa vosté de las conquistas logradas per l' Institut Agrícola, en sa brillant existencia; y, al acabar, me semblá que crexia mon amor á la institució, y la respectuosa estima en que á vosté ja tenia. Es l' efecte que sembla haver produhit al Sr. Mañé, y l' que no dupto produhirá en quants la carta de V. llegescan. Tot sia per major gloria de V., y, si es possible, per la curació de las malalties de l' Institut.

Pero ¿havia jo rectificat mon judici?

Judicava jo, y axis ho escriguí, que l' Institut Agrícola *pocas vegadas* havia estat á la altura de la seva missió, y vosté en la seva bellíssima narració 'm mostrava al Institut lluytant valerós y escalant las cimas del Poder fentli promulgar lleys creadoras d' organismes protectors de nostra agricultura. ¿Hi ha, entre mon judici y lo que vosté ab tant acert explica, verdadera oposició?

D' intent he subrallat la frase *pocas vegadas*,

perque 's notés que may havia jo tractat de negar ni de rebaxar los mérits de la institució. Ni ¿cómo axó 's pot suposar, vista la importància que jo en l' article de referencia reconexia al Institut y l' amor que 'm guia á dirigirli renys, de segur massa pretenciosos, quan jo 'ls feya, mes no tan clarament injustos?

Diu lo Sr. Mañé: *Es indudable que su acción (la del Institut) no fué secundada en la medida que era de desear para que de ella sacara más abundantes y sazonados frutos la agricultura regional;...* Veliaquí, Sr. Bertrán, un reconexement implícit que fa 'l Sr. Mañé de la meva dita. Lo Sr. Mañé confirma que la agricultura regional no ha tret de la acció del Institut fruyts abundants y assahonats que podria haverse cullit, y que era missió del Institut produhirli. Compare aquesta afirmació ab la meva dita y crech que reconixerá que, esent de molt divers mérit en la expressió, son idénticas en lo sentit fonamental que he indicat.

Y no es extranya aquesta convergència de dos periodistas á qui la diferencia de facultats tant allunya. Es que quan s' estima de debó á una institució y 's creu ab fé viva en la seva importància, se la busca, á fi de mes estimarla, pel camí dels ideals que feu concebir, y, al veure que poch sovint sap ó pot abansarhi, l' amor que li tenim y la fé ab que la amám fa que mes veyém lo que no alcança que lo que logra, y per compte d' una enhorabona per la gambada que fa, se li envia un reny per la que dexa de fer ó per la que fa enrera, retardant l' arribada al ideal concebut, ó allunyant-sen mes encara.

Y ay! temo que l' Institut Agrícola, n' ha deixat de fer massas de gambadas endavant y 'n fa algunas cap endarrera.

¡L' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro! ¡La associació orgànica de tots los interessos agrícols de Catalunya! Vosté, senyor Bertran, vosté molt millor que jo haurá pensat en lo qué havia d' ésser una associació com aquesta; en la força prepotent d' una tal representació d' interessos; en lo be incalculable que podria fer á nostra pagesia; en la muralla de roca que havia d' axecar contra las bojas invasions de la ineptitud administrativa dels governants que á Espanya s' estilan...!

¿Per qué l' Institut no arribá á atényer fins tan alts y d' ell tan propis?

Responent á exa pregunta, lo Sr. Mañé tro-

ba la manera de vindicar al Institut, y, per consegüent de rebátrer la meva dita, afirmant que no á aquest ha de culpàrsen, sino als qui's feren sorts á las sevas ensenyansas y oposaren la inercia de la rutina al estímul de sos consells. *Juzgar al Instituto*—me diu lo senyor Mañé—sin tener en cuenta la idiosincrasia de nuestros propietarios rurales, es cometer una manifiesta injusticia ó dar muestras de inescusable ligereza. Molt pes me fa la opinió del ilustre escriptor, tant que potser me donaria sense resistencia, si sols ab mí tingués que veure aquest reny; mes hi ha compresa en ell una reticencia un xich crua per nostres propietaris rurals, que, com la crech no del tot merescuda, cal que m' esforse en rebutjar.

No tracto pas de fer d' aquests propietaris una defensa que ni m' demanan ni ls es necessaria, ni jo podria fer prou digna; mes si vull dir que suposar que l' Institut no ha pogut realisar millors empresas á favor de la agricultura regional, porque 'ls pagesos catalans «varen se 'l sort á las sevas ensenyansas ó be perque oposaren á sos consells la inercia de la rutina,» es posar per argument una frase feta d' anys, tan injusta com repetida. *La rutina de nostres agricultors!* Nostres pagesos mes que rutinaris son aferrats á las tradicions de la familia y de la terra, é hi son aferrats mes per reflexió sana que per instant brutal.

Que l' Institut Agrícola, ó qui se vulla, 'ls pose á tret ventatjas positivas á sas relativas necessitats ó aspiracions adequadas, y ja 's veurá qué 'n queda d' eix fantasma de la rutina. Ara si se 'ls hi va ab fantasiosas teorias, sols demostradas en lo llibre ó de paraula, no esperen torcer la seva fidelitat á lo tradicional de la llar y de la comarca. Mostréulos prácticament la ventatja, y vos ne darán las grans mercés; no 'ls la demostréu y vos escoltarán xiulant. ¿Es axó ser rutinari? Donchs aquesta rutina ve á ser l' àngel de la guarda que vetlla á la porta de nostras masias, ahont axis conserva exa nissaga viril, genuinament catalana, arca santa de nostras antigas virtuts y bellas costums, mes que refractaria, cauta per las invasions de la novetat.

¿No ho creu axis vosté també, Sr. Bertrán? *Ergo*, ha de culparsen al Institut? Jo se be, molt mes be des de que he llegit la *Carta* de vosté, que l' Institut Agrícola ha fet constantment, y ab la mes sana intenció, considerables esforços per alcançar ventatjas y destruir

inconvenients á la vida agrícola de nostra terra, en cumpliment de la missió que la propia naturalesa li imposa. Es cert, y be mereix per axó estimació y respecte la associació; mes se pot preguntar: ¿L' acert en la manera de cumplir esta missió ha estat á la altura dels propositos y del esforç? ¿No 's trobaria, cercanho be, en la manera d' accionar del Institut y en los elements interiors que en aquesta manera influexen, una explicació, sino ben completa, al menys bastant aclaridora, de lo que 'l senyor Mañé deplora y jo vaig escatint?

Pot-ser bastaria per respondre á exa qüestió lo que 'm digueren que succeí en la sessió celebrada á l' Institut un d' aquests dias, y á la que més amunt he fet referencia. Allá, 'm diuen, se feren dos bandos: un de catalans de casa, y l' altre de catalans á la madrilenya. En lo primer hi figuravan nostres millors patricis: D. Eusebi Güell, l' advocat Sr. Camín, lo senyor Romaní y Puigdengolas... y vosté, senyor Bertran; en l' altre hi havia 'l munt, la colla major, de la que fou portant-veu un catalá que, ab indignació noble (!!!), afirmá no pertanyer á la secta catalanista, fent axis, en llengua castellana, un insult á la seva Pàtria Catalunya, y censurant al seu propi pare que figurá en las llistas dels socis del «Centre Catalá», associació de ben conegut caracter catalanista. Vuytanta y tants vots d' aquesta colla, ofegaren los quaranta y pico del bon seny, del mérit, de la major representació.

Enfondint per aquí, mirant be com eix dualisme (que no es pas cosa nova,) evoluciona al través de la historia del Institut gno 'ns explicaríam aquell perjudicial divorci d' aquest ab la majoria de nostra pagesia, tan catalana y plena de seny?

La associació essencialment catalana y que 's titula *Instituto Agrícola Catalán de San Isidro*, gha guardat be y practicament lo respecte, que li deu per sa naturalesa, á lo que 'l patriotisme comanda é imposa?

Una excursió per la vida del Institut daria la resposta. Jo no puch ferla; ma experiència arriba poch enllá, y si be podria repassar la historia del Institut, me sembla que, per tratar exas intimitats de una entitat social, no es prou lo conexement dels fets, com no es prou per conixer á una persona veureli la fesomia en un retrato, per fidel que sia. Ara, fins allá hont arriba ma experiència, no dexaria de trobarhi fetas del Institut en que no h'

brilla pas aquella virtut que á dalt senyalava com per ell molt necessaria.

En tot lo que fins ara he escrit, ahont he procurat exposar sincera y llealment lo que penso del Institut, hi ha una *rectificació de aquell mon judici?* No ho se; m' importa haver dit lo que sento, no m' interessa tant lo que 'n resulta.

Hi haja ó no en lo que he escrit la *rectificació de judici* que V. m' pregava, ¿que 'n trauria nostre amor á l' Institut si ara aquest ab dos actes ben recents ha posat lo peu en una pendent de resultats fatalíssims? ¡Y com hi comença á rodolar, Sr. Bertran!

En la sessió electoral se posá de manifest la feyna horrorosa que ha fet un corch que du l' Institut en sas entranyas. La opinió s' alarmá y reclamá la extirpació del element corruptor. En Mañé y Flaquer, ab tota la séva autoritat, digué que 'l síntoma era fatal, y que urgía evitarne la repetició.

Mes ¡ay! que 'l mal es gros y molt fondo. Després d' aquest crit d' alerta, y d' aquestas sábias y amorosas advertencias, la revolta ha tornat á axecar bandera dins del Institut, y la bandera de la revolta ha escalat triomfanta 'l pedestal del èxit.

Aquesta alenada corruptora ve de molt lluny, aquesta cogula te arrels molt fondas dintre del Institut; solament la séva extirpació completa y la consegüent organisiació y funcionalisme del Institut, conforme á lo que sa naturalesa exigeix, poden salvarli la existència y dar honor á son nom.

¿Com ferho? Donava bo de veure en la sessió del 28 del Maig passat, la falange de patricis que, ab noble coratje y meritoria paciència, al peu del canó defensá, fins al darrer moment, las tradicions y 'l bon nom del Institut. Aquesta fermesa y unió compacta dels socis del Institut, que son los quins valen y 'ls qui representan, y 'ls qui tenen rahó, han de lograr més tart ó més d' hora 'l triomf del bon sentit dins de l' Institut, com han lograt ja 'l fallo unànim de la opinió interessada ab tal de que no 's dexen véncer per l' abatiment de la decepció ni pels consells de la fatiga.

Axó de tot cor desitja y espera aquest humil servidor de vosté.

Demanantli perdó per aquesta allargassada resposta, y oferintli, per la patriòtica tasca que vosté ha empresa, la meva humil cooperació,

tinch l' honor de manifestarme son afm. y respectuós servidor

q. l. b. l. m.
N. VERDAGUER CALLÍS.

UNA OBRA NOTABLE

APLECH DE CANÇONS POPULARS CATALANAS, RECOLLIDAS Y ARMONITZADAS
PER D. FRANCISCO ALIÓ.

Es palpable y evident que des de algún temps ençà s' está operant una transformació contínua y graduada en lo gust y aficions musicals dels fills de Catalunya.

Cauria en lo més reprobable optimisme lo qui no confessés que en música, ó sia aquesta manifestació ideal de la Naturalesa y de nostre propi sér, caminám vuy en dia vers una nova y patriòtica fi, mercé á una força invisible, impulsora, filla tal volta inconscientement d' una d' aquestas extraordinarias y sorprenents evolucions que la història nos senyala sovint com á miraculosas revifallas del carácter, tendencias y aspiracions de un poble que ja ha passat, que ja no és.

La transformació á que 'm referesch, ¿obeheix á una causa semblant? Jo estimo, y crech fermament, que en efecte axí es, y que tant més s' imposa en quant surt de nosaltres mateixos al apreciar, al contrapuntar, al sentir las obras creadas per nostres predecessors, per nostres avis, ab l' objecte de poder expressar per medi de cants sas alegrías ó sas tristesas, de manera que dexessen satisfets llurs gustos, llurs sentiments.

En la cançó popular catalana descansa vuy lo principal fonament d' aquixa creixent transformació, que en últim terme está cridada á donar lo fruyt de nostra complerta regeneració artística, fecundada ab nova y propia sava, regeneració creadora de totes nostras manifestacions en l' Art musical, puix que sens duple á la seva ombrá se n' hi desenrotllaran de frescas y usfanosas, portant la flayra característica de la nostra terra, y mostrant genuinament tot l' esperit y fins lo geni de la raça.

Perque, per la individualitat catalana, en sí eminentment subjectiva, lo possehir música propria que expresse d' una manera fidedigna l' estat del seu anim es una veritable é imperiosa necessitat. Y me atrevesch á assegurar que en lo mateix cas se pot trobar qualsevol altra entitat que no sia la catalana. Més, si girám la vista cap amunt d' Europa, fins nos será fàcil jutjar del grau de civilisació d' una nació per l' estat en que se trobe sa música, no ja en lo gènero popular, sino en tots los altres, estant sempre en rahó directa lo un del altre: França, Alemanya é Italia, ne son un exemple.

A un poble, una regió, una nacionalitat si més amplement se vol considerar, no li es indispensable en cap concepte, per acreditarse d' entitat artística, lo traspasar sos confins per poder entrar espayosa-

ment en lo *cami ral* del Art, atenent sempre pura y exclusivament á la part que en lo seu desenrotlllo la melodia del poble li pot donar per medi de sos admirables y mágichs sons, que á manera d' intermediaris sensibles obran sobre una individualitat qualsevolga que aquesta sia, y fugint dels inconvenients de forma y fondo que un eminent crítich (4) senyala al tractar de la *génésis* de la expressió musical en la criatura humana quan diu que está afecte á nombrosas modificacions, originadas per las diferencias de clima, de atmósfera, de pays, y fins de las proprias personas, si psicològicament ho volém apreciar.

Part, que es un poderós y rich element de vitalitat é inspiració exponrànea; part única capaç de mostrar exactament los diferents estats d' immensos y unànimis goigs ó planys, trasllats fidels é indelebles de sa personalitat etnològica, aparellats de comú acort ab tota la essència característica dominant, y que retrata en sa última esfera tot l' esperit que la anima.

Y encara la cançó popular en sa acepcio general, que es la més comprensiva, filosòficamente considerada es més que tot axó, te més grandiositat de miras; es una expresió sublim y potent sens mida determinada del moviment d' avenç d' un poble, que camina á travers de nombrosas generacions, protegit per aureola de sus justas y honrosas epopeyas ab la desitjosa confiança d' atancar lo benestar que sus esperances li sugereixen y li inspiran. Baix aquest punt de vista, tenim un exemple singular en Alemanya.

Cobdiciós aquest poble, fins al segle XIV, de recobrar sos perduts drets y prerrogativas en mans del feudalisme y de la Iglesia, nos demostra lo desitj que té de alcançar y gaudir de sos titols més preuats, com son la força y la llibertat ab distints medis; un dellos es la creació del *Volkstied*, que es al dia de vuy lo veritable *Lied* ó cançó popular moderna, poderós incitant en aquella època que contribui á despertarlo d' un ensopiment secular y apàtich, y á enardirlo pera la noble empresa de deslliurarse de las pesadas cadenes de la esclavitud, jou de la ignorància y servilisme.

La convicció, donchs, de que la nostra regeneració musical ha de venir per los sencills senders de la melodia popular, ja que ella es la única capaç, per medi de sus frances modulacions y variats ritmes, de feros conéixer lo que hi ha de més intim en lo sentiment del poble català, de sí dotat de sensibilitat gran, es lo que ha mogut al jove y ja eminent compositor En Francisco Alió, á oferirnos un aplech de cançons recullidas ab puntualitat, y notadas y armonitzadas escrupulósament, tal com ho fan no mes los grans músics.

Al fullejar lo referit quadern, ja s' hi veu la mà del artista expert, dotat del més exquisit gust y posexit de la noció estética més acentuada. Dic que de prompte s' hi veu, perque hi veyem instantaneament

un gust de selecció especial, sumament artístich, molt difícil de trobar en mitj de centenars de melodias populares, nomenades tals la major part de vegadas sense serho, y si sols mers abigarraments de sons vulgars y trivials.

Acompanyant á las melodias hi ha las correspondents paraulas, que en veritat l' exhornan molt, y certament que per aço mereix nostra sincera y coral aprobació. Ha comprés que no podian separarse, estant com se sap tan intimament lligadas, y essent nascudas la una per l' altra. Perque, no cal duptar de que son germanas si ns fixém en que responen de una manera acabada á sus exigencias mútuas. No tinch de repetir aquí, lo que diferents vegadas ja he dit en altres articles al tractar á propòsit de aço mateix, y exposar un llarg capitol de conclusions axiomáticas, referents á la unió que hi há entre la poesia y la música, doble element constitutiu de la Musa popular. Sols remarcaré que l' amich Alió ha procurat observar bé la unitat existent en abduas, respectant en la armonització y embelliment la sonoritat dels sons, sa cadencia, y en las paraulas, la part que tenen com á manifestació, fins á cert punt, plástica de nostre pensament, per no ofegar lo predomini que la música exerceix sobre nostre cor y també en l' intelecto, perque ella es més capaç d' expressar lo que molts voltas es inexpressable.

Y ben dificultosa que es la dita tasca, quan lo qui la emprén no te la habilitat de sortejar los insuperables entrebanchs que oferexen los accompanyaments arbitraris, *ad libitum*, que exposan sovint al compositor á falsejar lo carácter de sa naturalesa, lo segell distintiu de sa provinencia, de vegadas sens presumirho.

¿Ha estat mogut En Francisco Alió en sa producció artística, filla de las melodias del poble vigorosament regeneradas per las ricas vestimentas ab que ha sapi-gut engalanarlas, per virtut d' aquella extranya é invisible força de qué parlava al començar? Jo axí ho crech, y afegesch que aço en rés li vulnera lo segell distintiu y personal que en ella domina y que tan alta posa ayuy dia sa personalitat, ans al contrari, lo fa digne d' empresas de més alta volada de las que sostitu nos en donará bonas proves á no tardar gayre.

Las melodias que conté l' elegant quadern, editat en l' acreditada casa de «Joan Bla. Pujol y Companyia» d' aquesta ciutat, són en nombre de vinticinch, totas bonicas, totas interessants, tenint veritable sabor de la terra; sobressurten noresmenys entre ellas las cançons de *Lo Mariner*, *Los estudiants de Tolosa*, *La filadora*, *La Pastoreta* (aquesta, tal volta en *mi mayor* tindria més brillantes y frescura), *Los segadors*, *Los fadrins de Sant Boy*, y la *Cançó de Nadal* que m' ha recordat un preciós motiu semblant al del segon período de *In der Heimath* (En lo meu pays) del célebre compositor danés Grieg.

Digne de elogi també és la eurositat ab que ha tractat lo compositor català l' accompanyament de las sus-

(1) Mr. Amedée Boutarel.

ditas melodias, predominant la factura senzilla, que és la més magestuosa, sens énfasis de cap mena, y esmerantse en no pendre ni poch ni molt lo que á la part *folk-lòrica* se li ha de donar, puix que tant, de dret, li pertoca. La construcció dels acorts respón admirablement á las precisas exigencias que's deuen observar per que la armonia y'l contrapunt ocupen lo lloc per al qual están destinadas.

Ab açó l'autor ha satisfet lo gust dels més escrupulosos, que molts vegadas solen mostrarse intransigents quan se tracta de innovacions.

L'aludit quadern és ben digne de figurar al costat dels que ab tant de talent oferexen al mon musical los compositors moderns que en aquesta tasca s'han consagrat; en res desmereix dels publicats per Liadoff, Balirkirew, Ruiski-Korsakoff, Saran, Krehl y molts d'altres, y be podria dir que sobrepuja de molt á varis assaigs que aquí s'han intentat en diferents ocasions per mestres de valia, que solsament han estat atents á conservar pura y simplement la melodia popular sens donarli ayre artístich, lo qual es un gros inconvenient quan se tracta de fer ressaltar condicions estèticas que elles enclouen.

Duas coses me restan á dir per acabar: la una, és recomanar á tots los catalans de cor que aprofiten la ocasió de possehir una tan escullida colecció com la present, que sintetisa ingenuament escenes de la vida de nostres antepassats, y que són, á parer meu, un llegat de inestimable valor pera quan nos atrevirém á intentar la creació de una escola regional que 'ns dongui honrós lloc entre las demés nacions que ja la posehexen. A las horas si que podriam dir que comencám á sentir, musicalment parlant, en catalá, puix que fins ara las fibras de nostre cor sols s'han mogut per vibrar en italiá, en alemany y en francés, ja may en catalá. La segona, és prodigar al amich Alió lo més coral aplauso per la noble empresa que ha acomés, y de la qual n'ha sortit tan lluhit, no tan sols per lo treball que en si representa, sino perqué tot ell está rublert de dificultats insuperables. En sí, tot sia per Ad majorem populi gloriam!

JACINTO E. TORT Y DANIEL.

Barcelona, Juny de 1892.

LOS SEGADORS ⁽¹⁾

Catalunya comtat gran—qui t'ha vist rica y plena!
Ara 'l rey nostre senyor—declarada 'ns té la guerra;
Lo gran Comte de Olivar—sempre li burxa l'orella:
«Ara es hora nostre rey—ara es hora qne tem guerra»
Contra tots los catalans—ja ho veýeu quina n'han feta.
Seguiren vilas y llochs—fins al lloc de Riu d'Arenas.
N'han cremat un sagrat lloc—que Santa Coloma 's deya:

(1) Del tomo *Cançons populars catalanes*, recollidas y armonizadas per Francisco Alió.

Creman albas y casullas—y corporals y patenas;
Y l'Santissim Sagrament—alabat siga per sempre.
Mataren un sacerdot—mentres que la missa deya.
Mataren un cavaller—á la porta de la iglesia,
Don Lluís de Furriá,—y 'ls àngels li fan gran festa.
Lo pà que no era blanch—deyan qu'era massa negre:
Lo donavan als cavalls—sols per assolar la terra;
Lo ví que no era bò—enjegavan las axetas,
Lo tiravan pe 'ls carrers—sols per regar la terra;
A presencia dels parents—deshonravan las donzel·les:
En donan part al Virrey—del mal qu'aquells soldats feyan
«Llicència 'ls he donat jo—molta més se'n poden pendre.»
A vista de tot axó—s'esbalotat la terra.
Entraren á Barcelona—mil personas forasteras;
Entraren com á segadors—com eran en temps de sega.
De tres guardias que n'hi ha—ja n'han morta la primera.
En mataren al Virrey—al entrant de la galera.
Mataren als diputats—y als jutges de la Audiencia;
Anaren á la presó—donant llibertat als presos:
Lo bisbe 'ls va benehí—ab la ma dreta y esquerra:
«Hont es vostre capitá—ahont es vostra bandera?»
Varen treure 'l bon Jesús—tot cobert ab un vel negre.
«Aquí es nostre capitá—aquí es nostra bandera;
A las armas, catalans—que os han declarat la guerra.»

Bon cop de fals,
defensors de la terra,
Bon cop de fals.

MOVIMENT REGIONALISTA

En lo «Círculo Regional Tradicionalista» de Pamplona, s'celebrá dias arrera una notable vetllada ab motiu d'haver accedit á ferhi una conferència l'ilustre paladí del Regionalisme á Navarra D. Artur Campion, de bona memòria entre 'ls catalans.

Al present no conexém encara l{texte} de la conferència del Sr. Campion, mes, á judicar pel valer del conferenciant y pel elogi extraordinari que 'n fa algun diari d'allá, s'comprén que sigué una obra de gran mérit, que, en be de nostra causa, haurá resonat fortement per aquellas terras anyoradissas dels furs.

Traduhím de nostre excellent company de Marsella *Lou Felibrige*:

«Ja es sapigut que 'l bon Pare Garnier havia organitzat cada any pel mes de maig una romeria provençal á la Mare de Deu de la Guardia de Marsella. Quan l'any passat la mort va robá á la afeció de sos amichs aquell valent felibre, la festa provençal anava á finar; mes lo Pare Savié de Fourviero ha tingut la bona idea de restablirla convidanthi al poble de Marsella y particularment á sos felibres. Heusquí l'anunci que publicaven los periódichs:

Bon cofrate en Santa Estrella;

Nostre malaguanyat Pare Garnier havia fundat com sabéu, la romeria provençal á la Mare de Deu de la Guardia. Es necessari que las bonas tradicions no 's dexen caure.

Ab axó, tinch l'honor de fervos sapiguer que, dissapte al dematí, á dos quarts de set anirém ab los tamboirs á tocar una albada á la Bona Mare, com feyan nostres antichs Trovadors.

Pare Savié.»

A continuació explica nostre colega com una gran gentada acudí á la excitació, y dona compte del hermos sermó del P. Savié.

**

Com tal vegada haurán ja llegit en los diaris nostres suscriptors, s'ha posat á la venda l' fascicle que conté 'ls discursos de Presidencia y de Gracias llegits en la Festa dels Jochs Florals d'enguany, y 'ls retratos de sos autors, ó sia 'l Sr. Picó y Campamar, y de D. Joseph M. de Pereda. Lo preu de venda, inferior al de cost, esperám que contribuirá á ter còrrer dos documents tan notables y tan honrosos per nostra causa. Si logrérem veure escampada tan sana doctrina, nos darém per ben pagats de nostres sacrificis. Sols cal que nostres bons amichs nos hi ajuden una mica.

**

De *La Cornemuse*, de Marsella:

«Saludém á nostre confrare *Le Mondain*, que á son text interessant ha afegit una crónica en llengua provenzal, de la que s'ha encarregat Pere Bertas, lo poeta dels *Set Saume d'Amour*.»

**

En nostre excelent colega *El Semanario de Mataró*, llegim la ressenya d'un acte regionalista que, ab tot y quedar reduhit á una expansió de uns quants amichs, revesteix per nosaltres verdadera importància, en quant proba que l'jovent més lluït d'aquella important ciutat, se nodeix dels sentiments é ideas base de la noble causa catalanista.

L'objecte de la sentada á que 'ns referím, era l'donar testimoni de bona amistat al jove poeta mataroní En Claudi Planas, per haver guanyat un *accésit* en los Jochs Florals d'enguany. Ab tal motiu, li fou ofert al Sr. Planas un dinar per una colla de amichs y compatriots, qui no sols demostraren á En Planas que venian ab goig los triomfs que l'amich y l'compatriot conqueria, sinó, ademés, que ab entusiasme seguexen al bon company de causa en sos nobles y valiosos esforços á favor de las revindicacions catalanas. Axó demostraren, després del dinar, en las poesías que's llegiren y en los discursos que's pronunciaren.

**

Avuy á las nou del vespre, se celebrará en lo *Foment Catalanista*, (Lladó, 6, 1er) una vetllada literaria musical, en la que hi pendràn part distingidas senyoretas.

Lo dissapte, dia 11 del mes que som, D. Francisco Xavier Tobella, donarà en lo local de la mateixa associació, una conferencia sobre lo projecte de Constitució Regional, aprobada per l' Assamblea catalanista de

Manresa, demostrant las ventajas de l'establiment en cada comarca d'escoles agrícolas é industrials, conforme prescriu la base 15.ª del esmentat projecte.

L' ÁNIMA MORTA

Heusaquí l'títol, ben conegut á horas d'ara, de la darrera tragedia d'en Guimerá. Ella ha coronat la serie d'estrenos de la temporada teatral de 1891 á 1892 y ella será sens dupte la obra que fará mes vida perdurable. Com l'arbre rabassut que xucla, debilita y mata las plantas de prop seu, ha vingut de cop á esborrar lo recor de altres obras apreciables; á projectar l'ombra damunt de produccions que han brillat al sol del èxit, á ofegar l'echo de triomfs mes ó menys llegítims, ja passats, ab lo seu, verdaderament extremitós y merescut.

Aquest efecte 'ns ha fet *L'âma morta*, respecte de totes las obras estrenadas enguany en lo Teatre Català (Novetats y Romea): es á dir, la del gegant del quènto que apareixia y's menjava totes las criatures properas de viu en viu.

Si aquesta comparació 's troba exagerada, no hi ha mes que repassar la prempsa que s'ha ocupat de la obra de n'Angel Guimerá, y's veurá que may los pares havian anat tan agermanats, que may los judicis y críticas havian sigut tan favorables, que may los elogis havian estat tan spontanis y unànims; en fi, que may havian batut palmas, mans tan heterogéneas, ni havian manejat l'incenser escolans de tantas parroquias.

Com que axó ja es del domini públich y está demostrat fa dias, no insistirém. Permetisens no mes dir en concret quatre coses de la obra que, com arrivém tart involuntariament, serán per l'estil de las que ha dit tothom.

Lo que hi passa es per demés interessant.

Som al sigle xi, per exemple, y un dels tants reyets d'aquell temps disfruta cap á sas vellurias del trono de sos antepassats. Dit rey te dos fills; l'un llegítim, l' altre natural, Ferran y Dagobert. Aquest, tot odi y enyeja, ha conspirat ab lo coper del rey y nobles que te adictes per enmatzinat al pare y al germà que li fan nosa. En un ápat realisan lo seu plan: lo rey mort de resultas, y Ferrán, de naturalesa mes forta per mes jove, resisteix y pert l'enteniment. No obstant com á llegítim successor de son pare, queda proclamat Rey.

Aquests antecedents s'explican en la obra quina acció comença al punt en que al palau se fan los preparatius pera casar al Rey boig... *La ciencia no sap que fer... y á voltas fa miracles l'amor... y á mes, lo trono vol successió. Si'l pobre Rey mancava...*

Egla serà aviat sa esposa. Aquesta es la criatura, enamorada en altre temps de Dagobert, que estava á punt de professar monja, quan fou cridada al llit de son pare morent. Aquest era l'coper del Rey y ja ago-

nitzant descubreix son crim, se n' arrepenteix y demana 'l sacrifici de son amor pera salvar aquella *âma morta*, el Rey *Ferran*.

Ja ha arribat lo moment: en lo palau tot es festa; la comitiva surt cap á la capella á efectuar la ceremonia En tant *Dagobert* està triomfant; com á conseller de son germà malalt, ell manarà, y *Eglà*... *fou un dia la seva amor*; y fra *Ervich*, lo monjo, confessor de la Reyna, està neguitós per no haver pogut distréurela, ni evitar lo sacrifici imposat per son pare.

...Te divuyt anys, la pobre;
y una tòrtora axis entre las urpas
d' un esparver. Mare de Deu, si esglaya!

Torna la comitiva; arriban los desposats. *Eglà* tranquila, com veyent visions; y *Ferran* subjugat per llur puresa y hermosura. Ab tot la idea que l' afolla de que son pare no es mort y jau en presó fonda carregat de cadenes y te que anar á deslliurarlo, li torna sovint á la mes petita excitació. *Dagobert* y 'ls seus s' hi complauen, fins que 'ls dexan sols. Ara be una de las escenas mes sobrias y grandiosas que hem vist en lo Teatre. L' atracció que sent lo boig per aquella dona y l' esglay d' aquesta al sentirse amanyaçada per aquella fera, que s' apassiona, s' revela y vol imposarse fins que ella 'l fereix y 'l calma y desapareix donantli la bona nit, es d' un efecte dominador. Hi ha tal veritat, tal manifestació dels sentiments dels personatges y tot tan graduat, tan breu, tan concís, tan just, tan bell,... que un mes enllá 'l creyem impossible.

Llavoras *Dagobert*, que al sentir sa olvidada amor en brassos de altre home l' ha sentit renixer, entra en la cambra y li declara que la estima com altre temps y que la vol seva. *Eglà* 'l rebutja. D' un tigre sou la muller. Ella, sortiu! Ell insisteix, fins que 'l desprecia y li diu *Eglà*:

...Primer que vos, l' ânima morta
que 'l coste allá. Primer que vos als brassos
m' hi llensaré contenta dant la vida!

y ho fa, essent rebuda per *Ferran* ab una extrepitosa riallada.

Així acava lo primer acte que pot citarse ahont se vulla com á modelo.

Plantejada axis la acció, en lo segon s' inicia y creix per moments lo domini que *Eglà* exerceix sobre *Ferran*, la millora y apassionament d' aquest; al mateix temps que la enveja y set de venjança de *Dagobert* puja y exalta, excitant constantment la bojeria de son germà, lluytant fins ab la calumnia contra aquella dona, acusantla de adultera.

La falsa delació produueix en lo rey un esclat de gelosia terrible que termena ab la mort de fra *Ervich* després de una escena ab aquest, esgarrifosa, pero magistral. *Eglà* no 's rendeix y á las armes del bort oposa las caricias y besos al espós, logrant amansirlo y anar filtrant brins de llum y de rahó al enteniment del malalt, ab lo recort de la mort de son pare y la intervenció que hi tingué son germà.

Aquí acabaria la tragedia si la revolta dels nobles, atiats per *Dagobert* y 'ls seus no, capgirés la situació. En la confusió de la lluya y mentres los crits de *Visca Dagobert!* y... *Vils! Tigres! Lladres!* una turba s' apodera y separa 'ls esposos... *Ell al castell. Ella á via cambra!* diu lo vencedor y cau lo teló rápit.

Aquest final ja ve preparat en lo transcurs de las escenas pero es sens dupte l' efecte mes convencional de la obra.

N' obstant l' acceptém perque motiva 'l tercer acte ahont lo Sr. Guimerá s' ha llançat mostrantse valent com ningú, al exteriorizar, dar forma y vida al sentiment y expressió trágicas.

Som á la cripta d' un monastir, últim baluart dels partidaris de *Dagobert*. *Ferrán* y 'ls seus los hi tenen acorralats. En aquesta cripta reposan las cendras del Rey son pare. Lo bort se veu perdut

...No 'ns quedan
sino aquels murs... de fanch! Y gent que porta
també fanch en lo pit en floch d' entranyas.

y encara no ha vist somriure á *Eglà* ni ha lograt una mirada seva. Aquí la te segura. Ell tornará abans de morir per ferla seva. Tampoch ho logra puix quan s' hi abrahona, sense detenirlo 'l nom de Deu ni la profanació del sepulcre del seu pare, entra *Ferran* y la salva. La turba delata al traydor, al parricida. Lo rey illegítim, com alucinat á la presencia de sa estimada, davant la tomba de son pare y de aquell monstre criminal, encara dubta y l' excita á defensarse.

...Dagobert, digamho,
que no ets tú l' assassí: que net te trobas
d' aquest crim esglayós!

Ell diu que es ignoscible y está net de culpa: mes *Eglà* insisteix.

...qu' ell ho juri
la destra allí posant: sobre del bronze
hont son pare jau mort.

Llavoras *Ferran* ab la ilusió de veure las despullas de qui li donà la vida y ab lo desitx d' encararlo ab *Dagobert* per palpar la veritat de son crim, mana obrir la tomba, arrossegan la caxa en fora, la destapan, y diu:

Miral tú, Dagobert! Dígal: pare
que acusan lo fill vostre, defenséulo!

Aquest, esgroguehit, tremolós, gira la cara y exclama *Perdó! Perdó!* *Ferrán* l' empeny y amorra sobre 'l cadavre, ferintlo de mort. *Feu pas que surti son ânima*, crida, y corre á abraçarse á *Eglà*.

L' esglay es gros, la impressió terrorífica, pero 'l públic sent desbordar la admiració y entusiasme fins llavoras rettinguts y tributa una ovació al autor.

Axó es no mes que una breu noticia del desenvoluo escénich de la tragedia, puix l' acció agafa camps mes amples y són variades mes las escenes integrants y situacions dramàtiques que hi ha, en los actes segon y ters principalment, totes vigorosas, sentidas y ben justificadas.

Per fersen càrrec cal veure la obra representada y

llegirla y rellegirla una pila de vegadas y encara vos ne passarán per alt.

La obra presa en conjunt es la mes sólida y completa que ha escrit en Guimerá, perque es mes possible, mes humana, mes filla directe de la veritat. De ella pot dirse que no hi falta res y qu' en sobra ben poca cosa. *Dagobert* es l' únic tipus, ja prou repulsiu de sí, que trobém una mica carregat. En canvi *Ferran y Egle* atrauent des de la sortida y's guanyaran sempre la simpatia é interès del públic per quellos é indiferent que siga. Aquests personatges son la clau de la obra y si l' concebirlos ja revela geni y un estudi y observació grans de la vida, molt mes ho revelan los cambis justificats que experimentan y la evolució llògica dels sentiments que s' opera en ells.

Altres figures ben caracterisadas y de tocs justos y vigorosos, completan aquest quadro, producent si de la imaginació pero d' un efecte realista molt superiora de les demes obres de en Guimerá.

Alguns hi han buscat y vist reminiscències y semblances; potser n' hi haja, perque 'ls homes crean poch pero serán de força de sentiment, de intensitat de expressió, coses que no debilitan pera res la originalitat de la obra. Si 's vol que sos mèrits remoquin lo recort del tràgic tal y qual, que la situació A y l' personatge B y l' efecte C recordin axó ó alló, que fins lo tercer acte polser echerayegi una mica (pel fondo, ey! may per la forma), no 'n pateix res l' autor. Per pintar calen colors y aquests no s' inventan. La qüestió es aplicarlos, combinarlos y treuren efectes ab medis propis.

No serém pas nosaltres qui 'ls regatejém al mestre Guimerá. Tot lo que hi ha en sus obres es ben seu. Tot lo que s' hi veu es de culta propria, tot lo que s' hi sent llur ànima ho ha expremut de son cervell. La marca de fàbrica no admés confusions.

L' argument de la obra acusa de cos enter sa personalitat; los personatges son temperament barreja, de philosoph, psicólech y poeta y la forma tot un estil, únic é inimitable.

Ab aquest estil sech, axut, nerviós, obté resultats des de 'ls mes dolços als mes aspres, des de 'ls mes idílics al mes tràgics; ab ell cisella 'l vers lliure com ningú y troba frases y pensaments ara atrevits, ara esgarifosos, ara sublims, que conmouen, fan pensar y boca badan la gent.

Lo domini absolut que te del gènero y dels medis, fa que 's llance y á moments dega retenir-se, exposantse ran mateix dels límits del bon gust y de la moral. Un grau, un pas mes y lo que agrada s' accepta y entusiasma, fora rebutjat, repugnaria. Aquesta manera tan sòbria, decidida y valenta de traure y apurar los efectes, nos recorda la manera de fer y tractar lo desnú de Miquel Angel. Un cop d' escarpra mes nos baxaria de las regions del art mes exquisit á las de la materia, adormiria l' esprit pera despertar los sentits.

L' estreno de l' *Anima morta* á Novetats deu senya-

lar-se donchs com un aconplexament y mes ho hauria estat si la representació hagués correspost á la importància y mèrits de la obra. Tots los actors la vestiren be: mes tan sols la Sra. Mena y encara á estonias, y l' Sr. Bonapla sentiren, encarnaren lo personatje. Per interpretarlos calen disposicions y estudis que no mes dits senyors evidenciaren de tant en tant.

Oh! Si aquesta y altres obres d' en Guimerá les vejam interpretadas per companyias á lo Coquelin, á lo Irving ó á lo Novelli, fora alló de sortir tarumba del teatre!

Nostres actors, per ara, no 'ns poden donar aquest disgust.

M. T. y A.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Llegim ab satisfacció que s' está constituint en aquesta ciutat una associació, que tindrà sucursals en altres poblacions d' Espanya, al noble objecte de veillar pels fins de la pública moralitat, portant als tribunals als periódichs pornogràfichs.

Aquesta setmana ha terminat la sornaguera huelga dels estampadors.

Ha sigut nombrat metge Director del balneari de Banyolas lo jove y distingit doctor D. Joseph M. Mascaró.

D' alguns pobles del Camp se quexan de que las últimes humilitats han cobert de rovell los blats y las faberas. D' olivas, diuen que no se 'n cullirà en molts indrets ni una.

Han aparegut algunes clapas filoxeràticas en unas viñetas del terme de Mataró.

L' Ajuntament de Manresa, galantment convidat per l' Alcalde del Bruch á las patrióticas festas que en aquest poble s' celebrarán lo dia 5 y 6, en memòria de la gloriosa jornada del any 1808, ha fet de resposta que essent costum á Manresa que l' Ajuntament assisteix en ple á las iuncions religiosas y cívicas que en ella s' celebren pels mateixos días, no pot concórrer á funcions que en altres poblacions se celebren.

Diu nostre company de Reus, *Lo Somatent*, que ab motiu de la Carta Encíclica d' aquell Arquebisbat, publicada en l' últim número del *Boletín Eclesiástico*, sobre celebració una vegada l' any quan menos, de conferencias episcopals baix la presidència del Metropolità respectiu de cada província eclesiàstica, es molt probable se reunescan á Tarragona 'ls Bisbes de Barcelona, Lleida, Girona, Vich, Tortosa y Seu d' Urgell

pera celebrar la primera conferència baix la presidència del Excm. é l'lm. Prelat de Tarragona.

Escriuen d' Olot, que han arribat á aquella vila, los Rvnts. PP. Carmelitas, havent sigut rebuts ab moltes proves de simpatia per part dels olotins, que temps ha anyoravan á tan benemerita Orde. Dits pares tindrán sa estada en la Iglesia de la Mare de Deu del Carme.

Dimars arribaren á nostra ciutat, procedents de Madrid, los Excms. Srs. D. Manel Durán y Bas, y D. Manuel Girona, senadors del Regne.

Copiám de nostre colega de Vilafranca, *Las Cuatre Barras*:

«La instancia que varis propietaris del Panadés van aexecar á la Diputació provincial demandant la creació en aquesta comarca de camps, d' experimentació agraria, ha sigut resolta favorablement; indicantse que serán establerts en lo terme de Sant Sadurní de Noya.»

Diumenge passá revista al cos de Somatent del poble de Mollet del Vallés y altres poblacions veïnals, lo general subinspector Sr. Valencia.

La junta de govern elegida per la Acadèmia de Jurisprudència y Llegislació en la sessió darrera, se compón dels senyors següents:

President, D. Manuel Durán y Bas.—Vicepresident, D. Alvar María de Camin.—Tresorer, D. Vicens Amat.—Bibliotecari, D. Conrat Monner.—Secretari segon, D. Joaquim Puigferrer.

Las seccions respectivas de la mateixa Acadèmia s'eren la següent elecció: Secció 1.ª, president, D. Ramon M.ª Catá.—Vicepresident, D. Antoni Ginebreda.—Secretari, D. Antoni Maria Borrell.—Secció 2.ª, don Angel Bas, president.—D. Antoni Coma, vicepresident.—D. Joseph Rogent, secretari.—Secció 3.ª, D. Francisco de P. Vergés, president.—D. Guillém A. Tell, vicepresident.—D. Antoni Par, secretari.—Secció 4.ª, D. Pere Campillá, president.—D. Jaume Rius, vicepresident.—D. Joseph Roig, secretari.

Escriuen de Llagostera que las obras del ferrocarril econòmic de Sant Feliu de Guíxols á Girona, estan molt adelantadas, creyentse que á últims d' aquest mes podrà inaugurar-se dit ferrocarril.

En lo teatre Principal hi hagué dijous á la nit un concert vocal é instrumental en lo que l' barítono Sr. Verger feu las delícies als amants del bon art, que de tant temps escasseja per Barcelona. També s' feu admirar y aplaudir la nena Gorgé, que es una mara-

vella y una gran promesa. Com que l' concert, pel que toca al Sr. Verger y á la nena Gorgé, era una manifestació del art fi y veritable, no hi ha que dir que la concurrencia era escasissima. No tocaren la *sardana* (?) del «Garin».

Se torna á parlar de la construcció d' un ferrocarril funicular que puji de Sarriá á Vallvidrera.

Las societats corals catalanes que s' disposan á assistir al gran concurs que se celebrarà á Palma, destinarán las cantitats que recaudin durant sa estada á Mallorca, á la beneficència de Palma. A mes del gran festival pendrà part en serenatas, concerts y altres funcions en obsequi de las associacions y centres de ditta ciutat.

Per assistir á las festas militars que com teniam anunciad, celebrarán los somatents del Bruch en commemoració á la célebre batalla del 6 de Juny de 1808, sortirà avuy d' aquesta ciutat lo capitá general D. Ramon Blanco, acompañat de sos ajudants de camp y del tinent coronel D. Joseph Muratori, agregantsels á Martorell una escolta de caballeria exida anticipadament de Barcelona. Probablement lo dimars estarán de retorn.

A fi de que puga inaugurar-se aviat lo tres d' Igualada á Martorell, se diu que la casa belga constructora del ferrocarril que unirà á ditas poblacions, s' ha avingut ab lo Gerent de las Companyias dels ferrocarrils de Tarragona y França, pera utiliar lo Pont y Foradada de Martorell, fent al sortint un pont pera traspasar lo riu al indret de Sant Andreu, seguint aquells pobles del Llobregat fins á Sant Boi, empalmant ab lo ferrocarril de Vilanova.

Diumenge visitá lo monestir de Santas Creus, la Asociació d' arquitectes de Catalunya. Després d' haver resseguit y admirat la iglesia y claustres, los excursionistas, en nombre d' uns 25, entraren en la sala capitular, ahont l' arquitecte Sr. Pons y Trabal, llegí una ben redactada memoria, referent á lo mes notable y curiós de aquells monuments històrics.

Confirmant las notícias donadas anteriorment sobre la futura Exposició regional de la comarca de Tremp, podem afegir que sembla ja definitiva la celebració de aquest concurs, puix s' han publicat lo reglament, bases é instruccions per que ha de regirse y fins s' han senyalat com á època de inauguració los primers dies del proxim setembre. Segons notícias tramesas d' aquella població dit concurs serà agrícola y miner, compre-

nentse en ell las manifestacions d' aquesta riquesa en la província de Lleyda y 'ls aparatos, màquines y productes, que fassin referència á la agricultura y á la mineria encara que no pertenescan á dita província.

La circumstància de ser aquesta la primera Exposició que 's fa en la comarca y l' escaures per la fetxa inaugural la festa major de la població, fa creure que serán moltes las persones que hi pendràn part revesint al concurs d' excepcional importància.

S' han celebrat enguany ab molta solemnitat les funcions del mes de Maria. A casi totes les esglésies hi han assistit bon nombre de persones, essent particularment concorregudes les comunions generals disposades per la conclusió dels devots exercicis del mes.

Lo passat dissapte celebrà junta general extraordinaria l' Institut Agrícola Català de Sant Isidre. En ella 's discutí si 'ls socis corresponents y 'ls socis residents á fora ciutat, podian votar per delegació en les juntas que reunis l' Institut. Alternaren en la discussió, ja en pró, ja en contra, los Srs. D. Felip Bertran, D. Joseph M. Catá de la Torre, D. Alvar M. Camin, D. Lluís Corbella, D. Ignasi Girona, D. Antoni Ubach, D. Francisco de P. Vergés, D. Joseph M. Delás y D. Antoni Rovira. Resultà rebutjada la proposició damunt dita.

Se vegé molt concorregut lo dissapte passat, l' acte de la benedicció de la nova església en honor de Maria Auxiliadora dels cristians que 'ls Pares Salesians han construit en sa casa de Sarrià. L' Excm. Sr. Bisbe beneí solemnement dita església á la que hi assistiren lo M. I. Sr. D. Joseph Casas, Degà de la Seu, lo M. ilustre doctor don Francisco de Pol, Vicari general, altres senyors canonges y bon nombre de clero.

La Comissió correspondent de nostre Cabildo municipal ha acordat proposar que sia collocat enguany en la Galeria de catalans ilustres lo retrato del Excel·lentíssim Sr. D. Francisco de P. Rius y Taulet, y encaixaré la biografia al Sr. D. Joan Sol y Ortega.

Solemníssimas han sigut las festas religiosas que acaba de celebrar la vila de Sampedor en honor de las Santas Espinas patronas de la població. La circumstància de trobarshi l' Excm. é lltm. Sr. Bisbe Morgades que continua la pastoral visita, la molta gent forastera que hi acudi y l' portar lo penó de la processó un jove molt apreciat en la vila, feu que las festas tinguessin particulars atractius fins al punt de considerar-se aquesta com la festa major mes lluhida que 's hage fet á Sampedor. Hi predicaren dos reputats ora-

dors, lo sabi escolapi Pare Llanas y 'l conegut jesuïta Pare Aguilera, assistiren mes de 500 atxas á la processó y per últim s' inaugurarà un local nou destinat á l' hospital y á la ensenyansa que desempenyan las benemeritas Germanas de Ntra. Sra. del Carme. A la funció dita hi assistí l' Excm. Sr. Bisbe que actualment ha sortit ya de Sampedor.

Se troba en nostre port lo magnífich vapor de la Companyia Trasatlàntica «Joaquim del Piélag». Construit tot ell aquí á Espanya es una bella mostra del patriotisme que te ben acreditat l' Excm. Sr. Marqués de Comillas.

Per visitar dit vapor se paga un ral per persona ó quatre per família y lo que s' aplegui servirà per las missions d' África.

Lo mal de cap, quan es nerviós, y 'l mal de caxal y de dents per fort que sia, desapareix al moment empleant l' ODONTÀLGICH KENT, importat á aquesta ciutat per la acreditada casa drogueria de D. S. Banús, establerta en lo carrer de Jaume I.

Es un remey que á més d' ésser d' efectes segurs, no costa més que á una pesseta l' ampolla.

CRÓNICA RELIGIOSA

Son ja indubitable els efectes de la paraula del Papa en l' ànima dels catòlics francesos. Apesar de que 'l mateix Lleó XIII, conexedor de la tenacitat dels vells partidaris de determinades formes polítiques, ha dit últimament en confidència á un alt personatge: «Los meus successors recullirán lo que jo sembro, y d' aquí á cinquanta anys ne benehirán mos esforços» no obstant, ja 's palpan los resultats de las darreras Encíclicas. Lo Congrés de joves catòlics, celebrat á Grenoble ha dat ja la tònica sobre la nova organització y direcció de las forces catòlics, á França, fins al punt de que un periódich com lo *Journal des Debats*, ha pogut escriure: «Las instruccions del Papa Lleó XIII son acceptades y obeïdes, no sols en l' esperit sino al peu de la lletra.»

Lo Dr. D. Ernest Bunsen, fill segon del famós home d' Estat prussià, acaba de publicar á Leipzig un folleto que du aquest títol: «La Reconstrucció de la Autoritat eclesiàstica.»

Lo Dr. Bunsen califica al Papa Lleó XIII de gran reformador y salvador de la religió cristiana.

Diu que la conciència humana té necessitat d' un guia y que no se'n podrà trobar cap de millor que 'l Successor de Sant Pere.

S' ha de tenir en compte que Bunsen es protestant,

y que aquestas declaracions començan á cundir entre 'ls protestants de bona fe. Del mateix autor es un llibre, publicat fa vint anys, titulat: *Lo Regne de Cristo, clau de tota la ciencia.*

.....

Se van rebent cada dia majors detalls dels desastres dels missioners de Uganda. Una carta de Monseñor Hirt, vicari apostòlic de aquellas Missions, fetxada á Bukoba, lo dia deu de Febrer, explica per menut la persecució suferta; y lo començament de la carta dona ja una idea de la extensió del desastre y dels causants del mateix.

«Un drama espantable, diu, acaba de tenir un desenllaç á Uganda. Los catòlichs temps ha hostigats, «acaban de ser cobardament trahits, aplastats y desterrats ab son rey Mwanga, un bisbe y disset missioners. »Açò es l' obra dels protestants, sostinguts per los agents de la companyia inglesa... Es aquesta una de las páginas mes tristes á anyadir en la historia de la «civilisació del continent africà, y tota la culpa s' ha de dar als predicans inglesos y á la companyia East-Africana.»

En la carta explica llargament la enveja dels protestants en vista dels progressos de las Missions catòlicas, y l' extrém á que 'ls portá l' enveja de aliar als mussulmans. Los Missioners catòlichs axis barbarament atacats son la major part francesos. ¿Qué fará'l govern de la República?

.....

En la reunió dels catòlichs de Berlin, lo Sr. Lieber ha pronunciat un discurs en que ha parlat de la triple aliança y de la independència temporal del Papa. Es notable la següent frase del seu discurs:

«Ninguna aliança pot garantir la pau de l' Europa, si no està garantida la llibertat del Papa. Seria una mida d'alta política fer reviure aquesta independència que es condició precisa pera la pau europea.»

.....

Lo general dels Pares Franciscans acaba de publicar una Circular anunciant la celebració d'una gran festa pel Centenar de Cristòfol Colom, que 's considera una Glòria de la tercera orde Franciscana. A mes d' una gran funció religiosa en la nova iglesia de S. Antoni, de la via Merulana, hi haurà en lo colègi una gran sessió literaria poliglota en celebritat del descubrimient de l' Amèrica.

.....

La política de pacificació religiosa á Suïça vo donant sos resultats. Per decret del Consell del Cantó de Ginebra, s' han restituït als catòlichs dues iglesias que havien sigut entregades pel servei de la secta dita dels vells-catòlichs.

.....

Entre altres causes de beatificació tractadas en la última sessió de la S. C. de Ritus, hi ha hagut la titulada *Tarragonensem*, ó sia 'l procés per la Beatificació

de Sor Filomena de Sta. Coloma, monja minima de Valls. Es relator de la causa lo Cardenal Ledochowski, y s' ha tractat en dita sessió de la observància dels decrets de Urba VIII sobre l' abstenció del cult públic, y sobre la revisió dels escrits de la sirventa de Deu.

.....

Per contribuir á la Exposició de Chicago, en celebració del IV Centenar del descubriment d' Amèrica, lo Papa ha resolt enviarhi dues célebres Cartas geogràficas que 's conservan en lo Musseu de la Propaganda Fide.

Una es lo primer Mapa que 's feu de las primeras exploracions de la Amèrica y l' altra es lo Mapa en lo qual lo Papa Alexandre VI traçá en lo 30.e grau de la latitud la línia divisoria per evitar las disputas entre Espanyols y portuguesos.

.....

Los Bisbes de Inglaterra han decidit promoure ab ocasió del proxim Jubileu Episcopal de Lleó XIII, una suscripció extraordinaria pel Diner de Sant Pere. Al mateix temps s' organizará una gran peregrinació ingleza.

.....

Ha sortit de Roma lo prelat portador d' una Rosa d' or que 'l Sant Pare regala aquest any á la Reyna de Portugal.

.... ..

Las últimas notícias del estat de salut del Cardenal Lavigerie son algun tant satisfactorias, pero l' últim atac de paralysis reumática ha sigut molt fort y la convalescència se fa mes dificultosa.

.....

Se dona gran importància á la sessió que acaba de celebrar á Buda-Pesth tot l' Episcopat d' Hungria.

Als Srs. suscriptors de fora ciutat

Prénguinse la pena, los ho pregám, de calcular los perjudicis que ab lo retart del pago de suscripció 'ns ocasionan. La càrrega que per amor á Deu y á la Pàtria portám á sobre es ben grossa, y aquestas dilacions dels suscriptors la fan créixer. Esperám, donchs, que no 's farán sorts á nostra excitació, enviant l' import de la suscripció respectiva per medi de libranza del Giro Mítuo, ó de sellos de correu, ó de Carta-orde, ó per qualsevol dels mil medis que hi ha ben fàcils pel qui ha de pagar.

L' ADMINISTRADOR.